DOI: 10.32844/2222-5374-2020-104-2.08**УДК: 343.9****Талах А. М.,***доцент кафедри теорії держави і права та конституційного права
Навчально-наукового інституту імені князя Володимира Великого
ПрАТ «ВНЗ МАУП»***Колос О. В.,***професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту імені князя Володимира Великого
ПрАТ «ВНЗ МАУП»,
кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІД СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність статті полягає в тому, що на даний час в Україні діє велика кількість релігійних організацій, які в тій чи іншій мірі мають суспільно небезпечний характер. Їх діяльність ставить під загрозу такі соціальні цінності, як життя і здоров'я людини, законні інтереси сім'ї, права та свободи неповнолітніх, власність і порядок здійснення економічної діяльності, здоров'я та моральність населення і ряд інших. Особлива небезпека цього явища полягає у залученні в діяльність подібних організацій молодих людей, тобто молодого потенціалу країни, який може бути втрачений для суспільства у зв'язку з їх переходом до кримінального середовища. Як правило, у науковій літературі подібного роду релігійні організації носять назви «сект», «тоталітарних сект», «деструктивних культів» та ін. Дані поняття мають богословське, релігійне, філософське, психологічне значення, але не мають чіткого правового визначення. В даний час відсутня єдина загальноприйнята наукова термінологія для визначення організацій подібного роду, в зв'язку з цим, представляється доцільним використовувати поняття «суспільно небезпечна релігійна організація». Метою дослідження є аналіз суспільно небезпечного характеру діяльності деяких релігійних організацій та вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення кримінологічної безпеки суспільства і особи від їх впливу. Визначено, що серед жертв даних організацій широко поширені такі категорії осіб: родичі і знайомі членів розглянутих об'єднань, співробітники правоохоронних органів, працівники органів законодавчої, виконавчої та судової влади, лікарі, вчителі, ряд інших категорій службовців і інші особи. Основною формою віктимологічної профілактики є підвищення рівня релігійної освіти осіб перерахованих вище категорій. Для реалізації цього заходу необхідна участь і допомога не тільки законодавчого та виконавчого органів, а й культуроутворюючих спільнот. Підвищення рівня релігійної освіти має сприяти зменшенню інтересу громадян до

релігійних організацій, які неодноразово дискредитували себе і залученню до традиційних релігійних організацій, орієнтиром яких була і залишається соціальна людина.

Ключові слова: суспільно, релігійні організації, ухилення від сплати податків, правоохоронні органи.

Актуальність теми. На даний час в Україні діє велика кількість релігійних організацій, які в тій чи іншій мірі мають суспільно небезпечний характер. Їх діяльність ставить під загрозу такі соціальні цінності, як життя і здоров'я людини, законні інтереси сім'ї, права та свободи неповнолітніх, власність і порядок здійснення економічної діяльності, здоров'я та моральність населення і ряд інших. Особлива небезпека цього явища полягає у залученні в діяльність подібних організацій молодих людей, тобто молодого потенціалу країни, який може бути втрачений для суспільства у зв'язку з їх переходом до кримінального середовища.

Характерною особливістю сучасної релігійної ситуації є те, що її формування відбувається не лише за рахунок традиційних для України церков і конфесій, а й під цілеспрямованим впливом зарубіжної релігійної експансії за активної діяльності місцевих представників неокультів [1, с. 161].

Як правило, у науковій літературі подібного роду релігійні організації носять назви «сект», «тоталітарних сект», «деструктивних культів» та ін. Дані поняття мають богословське, релігійне, філософське, психологічне значення, але не мають чіткого правового визначення. В даний час відсутня єдина загальноприйнята наукова термінологія для визначення організацій подібного роду, в зв'язку з цим, представляється доцільним використовувати поняття «суспільно небезпечна релігійна організація».

Слід зазначити, що подібні організації декларують себе як релігійні, політико-релігійні, психотерапевтичні, оздоровчі, освітні, культурологічні і тому подібні організації чи групи, що насправді, є прикриттям для реалізації нелегальних цілей керівництва даних організацій. Справжніми ж цілями, як правило, є: отримання прибутку і реалізації владних повноважень, а в ряді випадків – порушення громадської безпеки та основ конституційного ладу держави. Антигромадські цілі діяльності ряду релігійних організацій диктують використання кримінальних методів впливу в сфері міжособистісних відносин і відносин особистості і суспільства. Використання подібних методів також є суспільно небезпечним проявом, що характеризує діяльність ряду релігійних організацій. Релігійні організації «нового типу», що з'явилися в США та Західній Європі в 60-х роках ХХ ст. стали явищем глобального характеру. Суспільно небезпечний характер деяких з них являє собою загальносвітову проблему.

Стан дослідження. Питання кримінологічної безпеки досліджували: Г.А. Аванесов, М.М. Бабаєв, В.М. Заплатинський, М.П. Клейменов, В.О. Плешаков та інші науковці.

Кримінологічні аспекти діяльності релігійних організацій в різні часи порушувалися у роботах: Ю.М. Антоняна, Л.Д. Башкатова, В.Г. Беспалька, В.Т. Білоуса, В.О. Глушкова, Л.І. Григор'євої, Т.Л. Грячової, С.Ф. Денисова, О.Л. Дворкіна, О.Ф. Долженкова, С.М. Дударенко, Д.В. Зеркалова,

М.М. Китаєва, В.В. Ключа, Г.В. Костилева, В.В. Костицького, Т.В. Кузнєцової, В.М. Кудрявцева, Т.Є. Леоненко, О.М. Литвинова, І.Г. Луценко, Л.Н. Митрохіна, Е.М. Мірошникової, М.І. Панова, В.М. Петрика, Г.О. Пономаренко, О.В. Старкова, С.В. Сьоміна, Б.З. Фалікова, О.І. Хвиля-Олінтера, О.В. Холопова, В.С. Цимбалюка, В.Б. Яшина та ін. Разом із тим, досі не визначено їх кримінологічного поняття, не досліджені кримінологічно значущі методи і форми діяльності, в тому числі актуальною залишається й проблематика детермінації кримінальної активності релігійних організацій в сучасних умовах, а також ефективних заходів протидії їй

Метою дослідження є аналіз суспільно небезпечного характеру діяльності деяких релігійних організацій та вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення кримінологічної безпеки суспільства і особи від їх впливу.

Виклад основного матеріалу. Під релігійною організацією в Україні, відповідно до п. 2, ст. 7 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», законодавець розуміє релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій, утворені з метою задоволення релігійних потреб громадян сповідувати і поширювати віру і діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирають, призначають і замінюють персонал згідно із своїми статутами (положеннями) [2].

Що важливо, в Україні релігійна організація це організація яка має свій статут і правоздатність відповідно до цивільного законодавства, тобто офіційно зареєстрована. Але, треба враховувати, що релігійні організації можуть створюватися і у формі релігійних груп, а вони, в свою чергу, на відміну від релігійних організацій які представляються своїми центрами (управліннями), здійснюють діяльність без державної реєстрації та набуття правоздатності юридичної особи і відповідно п. 3 ст. 7 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» – «на інші організації, утворені за релігійною ознакою, дія цього Закону не поширюється» [2].

Вданому дослідженні, виходимо з того, що під суспільно небезпечними релігійними організаціями слід розуміти релігійні організації, створення і діяльність яких завдає прямої шкоди суспільним відносинам, що охороняються цивільним, адміністративним і кримінальним законодавством або створює можливість заподіяння такої шкоди, що виникає внаслідок формування, розповсюдження та реалізації релігійних ідей даної організації.

На відміну від традиційних релігійних організацій суспільно небезпечні релігійні організації не поважають автономію індивіда, а пригнічують самостійність, формують залежність; прагнуть не допомогти індивідам задовольнити свої духовні потреби, а експлуатують духовні потреби; присікають незалежне критичне мислення; «розщеплюють» членів на хороше культове «я» і погане минуле «я»; грубо вторгаються у найпотаємніші куточки свідомості, позбавляють прихильника права на самовизначення; розглядають гроші як самоціль, як засіб для досягнення влади або егоїстичних цілей лідерів; часто роблять своїх прихильників об'єктами сексуальних домагань; загрожують критикам фізичною або

юридичною розправою; розглядають сім'ю як ворога; форсують швидку згоду, недостатньо інформуючи людину для прийняття рішення [3, с. 27].

Слід констатувати, що європейські держави в даний час дуже слабо мобілізовані на боротьбу з подібним явищем. Однак слід і відзначити багатообіцяючі кроки в даному напрямку. Так, Комісія з прав і свобод Європейського Союзу спільно з парламентською асамблеєю Ради Європи виробила рекомендації, спрямовані на забезпечення безпеки громадян країн членів Європейського Союзу від впливу суспільно небезпечних релігійних організацій. Необхідно виділити ряд важливих положень і рекомендацій, сформульованих даними організаціями [4].

По-перше, звертається увага на те, що діяльність суспільно небезпечних релігійних об'єднань є феноменом, що постійно розширюється, який в різних формах можна спостерігати по всьому світу, що свідчить про глобальність даної проблеми. По-друге, звертається увага на те, що поряд з легально діючими «новими» релігійними організаціями існують і такі представники даного типу організацій діяльність яких пов'язана з порушенням прав людини та вчиненням злочинних діянь, таких як: жорстоке поводження з людьми, сексуальні домагання, незаконне позбавлення волі, торгівля людьми, підбурювання до насильства, поширення расистських поглядів, ухилення від сплати податків, незаконне переміщення капіталів, торгівля зброєю і наркотиками, порушення трудового законодавства, незаконна лікарська діяльність і ряд інших [5].

Для запобігання протиправним діям з боку представників ряду подібних релігійних організацій, Європейський парламент закликає держави-члени подбати про те, щоб правоохоронні органи дієво використовували існуючі на національному рівні правові акти та інструменти, а також активно і більш тісно співпрацювали один з одним, особливо в рамках Європарламенту, для того щоб протистояти порушенням основних прав, відповідальність за які несуть суспільно небезпечні релігійні організації. Також Європейський парламент звертає увагу на необхідність перевірки чинного на території країн-учасниць ЄС цивільного, адміністративного та кримінального законодавства на предмет виявлення його здатності запобігти можливості здійснення такими організаціями протиправних дій [6].

Таким чином, для реалізації перерахованих вище рекомендацій Європарламенту, тобто для забезпечення безпеки особистості і держави, необхідно розглядати дану проблему в рамках концепції теорії кримінологічної безпеки, що представляє собою приватну кримінологічну теорію.

Традиційно під кримінологічною безпекою розуміється захищеність законних інтересів особи, суспільства чи держави від загроз, джерелами яких є явища, пов'язані зі злочинністю чи з суспільно небезпечними посяганнями. Основні об'єкти забезпечення кримінологічної безпеки: особа, її права і свободи; суспільство, його матеріальні та духовні цінності; держава, її конституційний устрій, суверенітет та територіальна цілісність. Заходи із забезпечення безпеки від злочинних посягань передбачають здійснення впливу на злочинність з метою її скорочення та

утримання на соціально прийнятному рівні. Проте кримінологічна безпека передбачає забезпечення стану захищеності об'єктів захисту від наявних посягань [7].

З огляду на це, забезпечення безпеки особистості, суспільства, держави від загроз злочинних посягань, повинно входити до числа найбільш пріоритетних завдань всіх інститутів законодавчої та виконавчої влади України. Усвідомлюючи необхідність забезпечення такої безпеки від кримінальних посягань, в даний час слід передбачити заходи, що впливають на кримінальні прояви з метою їх скорочення і утримання на соціально прийнятному рівні.

Особливу увагу необхідно приділити кримінологічному аналізу новоутворених організацій, що пов'язують свою діяльність із задоволенням релігійних потреб громадян і таким, що, навпаки, намагаються приховати релігійний характер своєї діяльності. Метою такого аналізу злочинності є отримання достовірної, повної та об'єктивної інформації про кількісно-якісні параметри злочинності, її інтегрування та ефективність заходів, спрямованих на її профілактику та протидію, а також розробка на основі отриманої інформації системи концептуальних і прикладних рекомендацій удосконалення профілактики злочинності та соціального контролю за такими процесами у цілому [8, с. 119].

Разом з тим сучасна ситуація, що склалася в сфері боротьби зі злочинністю, не дозволяє в повній мірі забезпечувати соціально прийнятний рівень безпеки особистості від злочинних посягань з боку суспільно небезпечних релігійних організацій. Це пов'язано, перш за все, з націленістю цієї діяльності на саму злочинність, пов'язану з діяльністю суспільно небезпечних релігійних організацій, а не на захист об'єктів злочинного посягання. Основними перешкодами такого впливу можна вважати ряд особливостей. По-перше, неможливість встановлення причинно-наслідкового зв'язку між вчиненим злочином і діяльністю тієї чи іншої релігійної організації, а саме, впливу її ідеологічної доктрини на здатність скоєння злочину. У свою чергу це обумовлено поширеною практикою відмови даних організацій від свого члена, який себе дискредитував, та проблемами, пов'язаними з проведенням експертизи з виявлення деструктивності тієї чи іншої релігійної ідеології.

По-другу, відсутність в кримінальному законі понять «релігійного злочину» і «ритуального злочину».

По-третє, відсутність офіційних статистичних даних про злочини, що пов'язані з діяльністю суспільно небезпечних релігійних організацій в зв'язку з відсутністю в формах статистичної звітності даних, пов'язаних з мотивом скоєння злочину і релігійним світоглядом злочинця.

По-четверте, високий рівень латентності злочинів, пов'язаних з діяльністю суспільно небезпечних релігійних організацій. Латентність розглянутих злочинів, взагалі, є однією з найбільших проблем досліджуваного питання. Серед основних причин що зумовлюють латентність в даній сфері можна виділити: 1) небажання приймати уповноваженими особами процесуальні рішення, здатні викликати великий суспільний резонанс; 2) недооцінка співробітниками правоохоронних органів суспільної небезпеки подібних діянь; 3) відсутність у співробітників

правоохоронних органів знань про подібні релігійні організації і їх обрядовість; 4) сувору конспіративність скоєних злочинів, тому що безпосередній виконавці та свідки, члени суспільно небезпечної релігійної організації – є співучасниками злочинів, що, в свою чергу, створює кругову поруку.

По-п'яте, суспільна небезпека ряду релігійних організацій проявляється не тільки в скоєнні злочинів їх членами, а й в порушенні прав громадян, що охороняються міжнародним, адміністративним і цивільним законодавством.

Захист членів даних організацій і членів їх сімей, робота з потенційними і реальними жертвами суспільно небезпечних релігійних організацій в сучасній системі боротьби зі злочинністю часто відсувається на другий план. Забезпечення ж кримінологічної безпеки передбачає зміщення акцентів з самої злочинності на захист об'єктів злочинного посягання, а саме: особистість – її права, обов'язки і свободи; суспільство – його матеріальні і духовні цінності; державу – її конституційний лад. Слід зазначити, що самі кримінальні прояви (злочинність) з боку суспільно небезпечних релігійних організацій розглядаються як загроза кримінологічної безпеки. Одним з основних напрямків діяльності щодо забезпечення кримінологічної безпеки є надання стримуючого, нейтралізуючого, а головне – попереджувального впливу на кримінальні загрози.

Говорячи про методику впливу на загрозу кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій, слід зазначити, що попередження кримінальної загрози, є комплексним поняттям і включає в себе такі заходи як: профілактику, запобігання і припинення кримінальних проявів. Причини і умови даних кримінальних проявів розглядаються як джерела загрози кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій. Криміногенні чинники вивчаються, по-перше, як джерела кримінальних загроз і, по-друге, як умови реалізації цих загроз, оскільки важливо знати, що сприяє активізації дії криміногенних факторів, своєчасно виявляти і нейтралізувати довготривалі та такі що провокують реалізацію кримінальних загроз, фактори.

В абсолютній більшості наукових досліджень на дану тематику, особистість керівника та члена такої організації, розглядається як носій загрози кримінологічної безпеки [9, с. 126]. Проте, необхідно звернути увагу на те, що особистість члена даної організації може одночасно бути як жертвою кримінального впливу суспільно небезпечно релігійно організації, так і носієм загрози кримінологічної безпеки. Особистість злочинця ж цікавить теорію кримінологічної безпеки як безпосередній носій кримінальної загрози. Отже, в зазначеному контексті, важливо знати який реальний механізм криміналізації члена суспільно небезпечної релігійної організації і як їй можна протистояти, тобто забезпечити безпеку особистості від втягування її в сферу злочинної діяльності, якщо така має місце бути в тій чи іншій релігійній організації. А також, яка кримінологічна характеристика носіїв кримінальних загроз і механізм реалізації цих загроз, з тим щоб попереджати, мінімізувати загрози, своєчасно виявляти і нейтралізовувати їх носіїв.

Крім того, в систему забезпечення кримінологічної безпеки входить захист особистості, суспільства і держави від загроз кримінологічної безпеки, а також віктимологічна профілактика, тобто попереджувальна робота з реальними і потенційними жертвами суспільно небезпечних релігійних організацій. Порівняно детально теоретичні основи і зміст кримінологічної безпеки були розглянуті в працях розробників цього напрямку дослідження професорів М.М. Бабаєва і В.А. Плешакова. Нагадаємо лише визначення цього поняття, кримінологічна безпека – це об'єктивний стан захищеності життєво важливих і інших істотних інтересів особистості, суспільства і держави від злочинних посягань і загроз таких посягань, породжуваних різного роду криміногенними факторами (явищами і процесами), а також усвідомлення людьми такої своєї захищеності [10, с. 7]. Забезпечення кримінологічної безпеки – це заснована на принципах комплексного програмування і планування діяльність держави, суспільства в цілому і їх інститутів, що має на меті досягнення такого рівня захищеності життєво важливих і інших істотних інтересів особистості, суспільства і держави, який відповідає основним критеріям кримінологічної безпеки [11, с. 211].

Далі, на підставі розглянутих понять, визначимо систему забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій, їх цілі, завдання, функції, а також як ця система повинна бути побудована з урахуванням особливостей кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій. Система забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій – це сукупність суб'єктів забезпечення кримінологічної безпеки, заходів політичного, правового, організаційного, економічного, наукового та іншого характеру, спрямованих на підтримку соціально прийнятної кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій, фінансове, ресурсне та інше забезпечення реалізації цих заходів. Метою забезпечення кримінологічної безпеки будь-якого об'єкта є його захист від злочинних посягань, що дає йому змогу надійно оберігати й ефективно використовувати свій матеріальний, фінансовий, кадровий потенціал тощо. При цьому зусилля спрямовуються не так на активну протидію злочинності, як на створення несприятливих для неї умов [7, с. 49].

До основних цілей і завдань системи забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій доцільно віднести: а) своєчасне виявлення існуючих і прогнозування можливих негативних тенденцій в стані злочинності, пов'язаної з діяльністю релігійних організацій, які можуть загрожувати життєво важливим інтересам особистості; б) вироблення і здійснення комплексу заходів щодо попередження, припинення і локалізації дії таких загроз; в) забезпечення захисту особистості від впливу таких загроз.

В свою чергу, рішення задач забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій вимагає участі численних органів і організацій, застосування різних форм залучення до цієї діяльності населення, і тому співпраця цих

суб'єктів кримінологічної безпеки повинна бути систематизована. Ця система суб'єктів повинна бути побудована за певною ієрархією, оскільки кожен рівень суб'єктів повинен вирішувати коло завдань забезпечення кримінологічної безпеки, який визначається його компетенцією.

Основною функцією даної системи є координація зусиль державних органів, громадських формувань і населення щодо забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій, залучення для цієї діяльності необхідних сил і засобів. В основі діяльності щодо забезпечення такої кримінологічної безпеки можна виділити три напрямки: 1) вплив на загрозу з метою перетворення її в своїх інтересах; 2) захист особистості від злочинного посягання з боку суспільно небезпечних релігійних організацій; 3) віктимологічна профілактика.

Перший напрямок забезпечення кримінологічної безпеки особистості від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій досить докладно було розглянуто раніше.

Що стосується захисту особистості від злочинного посягання з боку суспільно небезпечних релігійних організацій, то з цією метою необхідно комплексне використання заходів правового і організаційного характеру по створенню перепон на шляху реалізації такої загрози [12].

Так, до заходів правового характеру можна віднести: гармонізацію національного законодавства із міжнародними правовими актами в частині забезпечення захисту прав, інтересів і свобод від кримінального впливу суспільно небезпечних релігійних організацій; вдосконалення правоохоронного законодавства в напрямку підвищення зацікавленості в діяльності їх структурних підрозділів із захисту об'єктів злочинного посягання від загроз з боку суспільно небезпечних релігійних організацій, запобігання або мінімізації наслідків злочинних зазіхань з боку даних організацій, компенсації нанесеного злочинною діяльністю збитків.

До заходів організаційного характеру: створення спеціалізованих підрозділів, для вирішення проблеми криміногенності релігійних організацій і збільшення чисельності кадрового складу підрозділів що займаються боротьбою з даним видом правопорушень; дослідження і виявлення суспільно небезпечних релігійних організацій; виявлення місць і умов, де найбільш часто вчиняються злочини членами суспільно небезпечних релігійних організацій, наприклад, кладовища в нічний час, а також сфер впливу, таких як бібліотеки, навчальні заклади, виставки, лікарні тощо, в яких проводиться найбільш активна просвітницька діяльність суспільно небезпечних релігійних організацій; розробка спеціальної тактики допиту підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих за злочинами, які мають відношення до діяльності суспільно небезпечної релігійної організації з урахуванням психологічних особливостей перерахованих вище осіб, а також у справах про злочини, вчинені членами суспільно небезпечних релігійних організацій; проведення якісних висококваліфікованих експертиз, в тому числі релігієзнавчої, психіатричної та судово-психологічної; підготовка і перепідготовка спеціально орієнтованих юристів, релігієзнавців, психологів для кадрового формування спеціалізованих органів кримінальної юстиції;

організація постійної взаємодії та обміну оперативною інформацією між спеціалізованими органами кримінальної юстиції та національною поліцією; заохочення агентурної діяльності членів суспільно небезпечних релігійних організацій; створення спеціальних реабілітаційних центрів або пунктів медико-психологічної допомоги постраждалим від діяльності суспільно небезпечних релігійних організацій; створення наукової і експериментальної бази для забезпечення інтелектуально-наукового супроводу процесів розвитку системи кримінологічної безпеки. Також до організаційних заходів слід віднести необхідність проведення статистичного аналізу правоохоронними органами: 1) кількісного і якісного складу релігійних організацій для використання з метою прогнозування злочинності і організації профілактичної роботи; 2) злочинів, скоєних членами суспільно небезпечних релігійних організацій.

Щодо віктимологічної профілактики, тобто забезпеченню безпеки потенційної жертви суспільно небезпечних релігійних організацій слід зазначити, що особистість члена даної організації може одночасно бути як жертвою кримінального впливу такої організації, так і носієм загрози кримінологічної безпеки.

Висновки. Дослідження даної проблеми показало, що серед жертв даних організацій широко поширені такі категорії осіб: родичі і знайомі членів розглянутих об'єднань, співробітники правоохоронних органів, працівники органів законодавчої, виконавчої та судової влади, лікарі, вчителі, ряд інших категорій службовців і інші особи. Основною формою віктимологічної профілактики є підвищення рівня релігійної освіти осіб перерахованих вище категорій. Для реалізації цього заходу необхідна участь і допомога не тільки законодавчого та виконавчого органів, а й культуруотворюючих спільнот. Підвищення рівня релігійної освіти має сприяти зменшенню інтересу громадян до релігійних організацій, які неодноразово дискредитували себе і залученню до традиційних релігійних організацій, орієнтиром яких була і залишається соціальна людина.

Таким чином, досліджувана проблема і ситуація безконтрольності в цій сфері вимагає негайної, адекватної реакції з боку компетентних органів, а також використання кримінологічного, кримінально-правового та іншого науково-теоретичного інструментарію для розробки заходів із запобігання кримінальній діяльності суспільно небезпечних релігійних організацій з метою захисту національних інтересів і морального стану громадян від загрози деструктивних, суспільно небезпечних вчень і культів. Загроза, що виходить від суспільно небезпечних релігійних організацій, повинна бути предметом уваги і фактором здатним об'єднати зусилля держави, громадянського суспільства і релігійних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рябко І. В. Правове регулювання релігійних організацій в Україні. *Право та державне управління*. 2011. № 3. С. 160–163.
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>.

3. Василевич М. В. Психологічно-правові засади діяльності релігійних організацій (сект). *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 6. С. 26–30.

4. Рекомендація Парламентської асамблеї Ради Європи № 1178 від 1992 р. «Щодо сект та нових релігійних рухів». URL: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta92/FREC1178.HTM>.

5. Европейский парламент : свобода религии не оправдывает нарушений прав человека. – URL: <http://evolkov.net/cults/official.docs/eurprt96.html>.

6. Рекомендація Парламентської асамблеї Ради Європи № 1556 від 2002 г. «Релігія і зміни в Центральній і Східній Європі». URL: http://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/.%5BRussian_documents%5D/%5B2002%5D/%5BAvril2002%5D/Rek_1556.asp # TopOfPage.

7. Скулиш Є. Кримінологічна безпека в системі національної безпеки України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 2. С. 47-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapr_2010_2_10.

8. Иванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія: навчальний посібник. Київ: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. С.119.

9. Білоус І. М. Загальна характеристика релігійних організацій, діяльність яких побудована на деструктивних ідеологіях. *Вісник Академії Адвокатури України*. 2006. Вип. 5. С. 124–130.

10. Бабаев М. М., Плешаков В. А. Криминологическая безопасность в системе национальной безопасности (опыт структурного анализа). *Криминологический журнал*. 2005. № 7. С. 5–9.

11. Плешаков В. А. Криминологическая безопасность и система ее обеспечения в современных условиях. М.: Институт международного права и экономики имени А.С. Грибоедова, 2005. С. 211.

12. Хассен С. Противостояние сектам и контролю над сознанием. М., 2006. С. 172.

**A. Talakh,
O. Kolos**

PROBLEMS OF ENSURING CRIMINOLOGICAL SECURITY FROM SOCIALLY DANGEROUS ACTIVITIES OF RELIGIOUS ORGANIZATIONS

The relevance of the article is that currently in Ukraine there are a large number of religious organizations, which to some extent have a socially dangerous nature. Their activities threaten such social values as human life and health, the legitimate interests of the family, the rights and freedoms of minors, property and economic activity, the health and morals of the population and others. A special danger of this phenomenon is the involvement in the activities of such organizations of young people, ie the young potential of the country, which may be lost to society in connection with their transition to a criminal environment. As a rule, in the scientific literature of this kind, religious organizations are called «sects», «totalitarian sects», «destructive cults» and others. These concepts have theological, religious, philosophical, psychological significance, but do not have a clear legal definition. Currently, there is no common scientific terminology for defining organizations of this kind, in this regard, it seems appropriate to use the term «socially dangerous

religious organization». The purpose of the study is to analyze the socially dangerous nature of the activities of some religious organizations and to develop scientifically sound recommendations for ensuring the criminological security of society and the individual from their influence. It is determined that the following categories of persons are widespread among the victims of these organizations: relatives and acquaintances of members of the associations, law enforcement officers, employees of the legislative, executive and judicial authorities, doctors, teachers, a number of other categories of employees and others. The main form of victim prevention is to increase the level of religious education of persons of the above categories. The implementation of this measure requires the participation and assistance not only of the legislative and executive bodies, but also of cultural communities. Increasing the level of religious education should help reduce the interest of citizens in religious organizations that have repeatedly discredited themselves and involvement in traditional religious organizations, the focus of which has been and remains a social person.

Keywords: social, religious organizations, tax evasion, law enforcement agencies.